

1. ชื่อสมุนไพร ตะไคร้บ้าน (TA-KHRAI-BAN)
2. ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cymbopogon citratus* (DC.) Stapf **ชื่อวงศ์** Gramineae (Poaceae)
3. ชื่อท้องถิ่น ไคร (ภาคใต้), จะไคร (ภาคเหนือ), คาหอม (แม่ฮ่องสอน), เซ็ดเกรย (เขมร-สุรินทร์), ห่อว้อตะโป (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน), สิงโค (เขมร-ปราจีนบุรี), Lemon grass, Lapine
4. ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ล้มลุก อายุหลายปี ลำต้นขึ้นเป็นกอ สูงได้ถึง 2 เมตร แตกใบหนาแน่นที่โคน ทั้งต้นมีกลิ่นหอม ใบ รูปแถบ กว้างได้ถึง 2 เซนติเมตร ยาวได้ถึง 90 เซนติเมตร ปลายเรียวแหลม ลิ้นใบยาวประมาณ 2 มิลลิเมตร กาบใบเล็ก เรียว เกลี้ยง

ช่อดอก แบบช่อแยกแขนง แตกกิ่งก้านกระจาย โค้งลง ในประเทศไทยยังไม่มีรายงานว่าพบดอก
5. ส่วนที่ใช้ทำยา **กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข**
 เหง้าและกาบใบแห้งที่หั่นเป็นชิ้นบาง ๆ หรือเป็นท่อนสั้น ๆ สีนํ้าตาลอมสีเทา มีกลิ่นเฉพาะ รสปร่า
6. สรรพคุณของแต่ละส่วนที่ใช้ทำยา
 ตำราสรรพคุณยาไทยว่า ตะไคร้บ้านมีกลิ่นหอม รสปร่าแก้ควา และแก้เบื่ออาหาร บำรุงไฟธาตุให้เจริญ แก้อาการปวดท้อง ขับลมในลำไส้ เจริญอาหาร
7. รายงานการวิจัยปัจจุบัน
 ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยพรีคลินิกพบว่า ตะไคร้บ้านมีฤทธิ์ขับปัสสาวะอ่อน ๆ ในหนู และไม่มีฤทธิ์ขับปัสสาวะในสุนัข ลดความดันโลหิต ต้านอนุมูลเสรี กระตุ้นภูมิคุ้มกันต้านทาน ต้านการเกิดมะเร็ง ต้านการก่อกลายพันธุ์ ต้านแบคทีเรียและรา
 ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยในคนพบว่า น้ำมันตะไคร้บ้านสามารถลดคอเลสเตอรอลได้ในผู้ป่วยบางรายที่มีคอเลสเตอรอลในเลือดสูง แต่ชาขงตะไคร้บ้านไม่มีผลต่อระดับไขมันในเลือด

8. สารสำคัญ

ตะไคร้บ้านมีองค์ประกอบเคมีที่สำคัญเป็นน้ำมันระเหยง่าย (volatile oil) ซึ่งมีสารกลุ่มเทอร์พีนอยด์ (terpenoids) เช่น ลินาโลลอล (linalool) ซิตราล (citral) เจอรานีโอล (geraniol) เมทิลเฮปทีนอล (methylheptenol) ยูจีนอล (eugenol) และ ลูทีโอลิน (luteolin)

9. แหล่งกำเนิด และกระจายพันธุ์

พืชชนิดนี้เป็นพืชเขตร้อนและกึ่งเขตร้อน พบมากในทวีปแอฟริกาและเอเชีย โดยทั่วไปในประเทศไทยเป็นพืชปลูก

10. พื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกในประเทศไทย

- ลักษณะพื้นที่ พื้นที่ดอนน้ำท่วมไม่ถึง สวนผัก หัวไร่ปลายนา
- ภาค ทุกภาคของประเทศไทย
- จังหวัด ทุกจังหวัดของประเทศไทย

11. การคัดเลือกพันธุ์ (พันธุ์ที่นิยมปลูกในประเทศไทย)

- พันธุ์ที่ใช้เป็นยา ตะไคร้หยวก ตะไคร้แดง
- พันธุ์ที่ใช้เป็นอาหาร ตะไคร้หยวก ตะไคร้แดง

12. การขยายพันธุ์

นำต้นพันธุ์ที่สมบูรณ์โดนถอนต้นพันธุ์จากต้นแม่ที่มีอายุ 8-10 เดือน ตัดใบเหลือแต่ต้น ยาวประมาณ 30-40 เซนติเมตร นำไปปลูกทันที หรือนำไปแช่น้ำให้รากงอกก่อนปลูก

13. การปลูก/สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการปลูก

- ฤดูกาลเพาะปลูก ปลูกได้ทุกฤดูกาล ที่มีน้ำเพียงพอ
- การเตรียมดิน ขุดหลุมกว้าง 30 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร ลึก 20 เซนติเมตร รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก คลุกเคล้ากับดินก้นหลุม
- วิธีการปลูก นำต้นตะไคร้บ้านตัดใบออกยาวประมาณ 8-10 นิ้ว ปักไปในหลุมที่เตรียมไว้ 4-6 ต้น รดน้ำให้ชุ่มขึ้นอยู่เสมอ โดยประมาณ 1-2 สัปดาห์ จะแตกเป็นต้นใหม่

14. การปฏิบัติดูแลรักษา

- การให้ปุ๋ย เมื่อปลูกได้ 3-4 เดือน ทำการพรวนดินและใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์สูตร 15-15-15 เดือนละ 1 ครั้ง
- การให้น้ำ ตะไคร้บ้านเป็นพืชที่ชอบน้ำ แต่ไม่ชอบน้ำขังมากจนเกินไป
- การกำจัดวัชพืช ควรกำจัดวัชพืชพร้อมกับพรวนดินและการตัดแต่งใบ
- การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู ตะไคร้บ้านมีหนอนเจาะลำต้น อาจใช้เซพวิน ฉีดเดือนละ 1 ครั้ง

15. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว

- ฤดูกาลการเก็บเกี่ยว เก็บเกี่ยวได้ทุกฤดูเมื่อมีอายุ 6 เดือนขึ้นไป
- วิธีการเก็บเกี่ยว วิธีการเก็บเกี่ยวโดยการขุดทั้งกอและเอากาบใบออก ตัดรากออกให้เหลือประมาณ 17 นิ้ว มัดเป็นกิโลกรัม ส่งจำหน่าย
- การแปรรูปหลังการเก็บเกี่ยว นำตะไคร้บ้านสดมาล้างน้ำให้สะอาด ผึ่งให้แห้ง แล้วนำมาหั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ แล้วนำไปตากแดด ประมาณ 4-5 วัน จนแห้งแล้วนำไปอบอีกครั้งจนแห้งสนิท
- การบรรจุและการเก็บรักษา นำตะไคร้บ้านแห้งใส่กระสอบส่งจำหน่ายต่อไป เก็บไว้ในห้องอุณหภูมิปกติ อากาศถ่ายเทสะดวก

16. การจำหน่าย

- ตะไคร้บ้านสด ราคา กิโลกรัมละ 5-10 บาท
- ตะไคร้บ้านแห้ง ราคา กิโลกรัมละ 60- 90 บาท